

7 Å R G.
N:r 18-19

TIDEVARVET

4 MAJ
1929

TIDEVARVET
N:r 18-19 1929

Det våras ledande artikel.

Trafikkontrollör Anna Westergaard, Köpenhamn skildrar förutläggningarna och resultatet av De danske Valg 244 1929, som betydelsefullt ömsvärning i dansk politik. Medan fru Märta Schulz-Cajander, Helsingfors, redogör för den av tjänstemännens lönefråga föranledda Riksdagsupplösningen i Finland och stämningen inför nyval.

Om den svenska konstnären Pehr Hilleström, hans liv och konst skriver Gina Leffler i Svenskt 1700-tal sett med Pehr Hilleströms ögon. Artiklen ansluter sig närmast till den utställning som nyligen pågått på Liljevalchs i Stockholm.

Pressklipp av Elin Wägners.

På grund av Kristi Himmelsfärdsdag i nästa vecka har redaktionen sammanslagit nr. 18 och 19 till ett dubbelnummer, vilket med anledning av första maj utkommer en dag för sent. Tidvarvet utkommer alltså nästa gång med sitt pingstnummer, daterat lördagen den 18 maj.

Genom medlemskap i SKÅDEBANAN, publikorganisation beredes Eder möjlighet ordna Edra teaterbesök till billigt pris. Begär upplysningar å Skådebanans exp. Drottninggat. 88. Tel. N. 7734

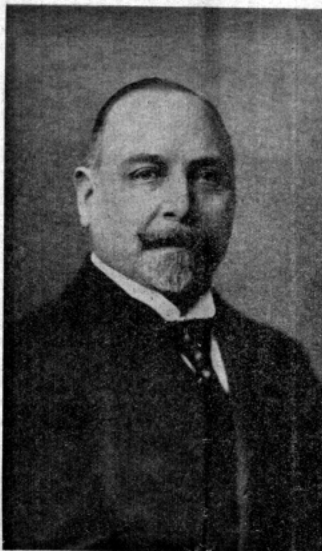
VÅR BOSTAD
Hyresgästförenings organ
(Red. Ernst J. Lundqvist)
Bästa Familjetidningen
Rikt illustrerad. Lättläst. Underhållande.
Pren.-pris 1/4 kr. S. —. Lös.-Nr. 30 öre.
Utkommer var 14:e dag.

DIVINIA-HALLEN
Begravningsbyrå. Fabrik.
Storsorteringskistor. Lågpriser
Biblioteksg. 30. Tel. 2575. N. 16542
Sv. Eldbegängelsefr. ombud.

Svenska Eldbegängelse Föreningen
Kornmalmorg 2 A — Stockholm
Öppen 10-4, lördags- och helgdagsämna 10-2
Tel. Norr 2200 för eldbegängelser
Norr 2280 medlemmansall.
Avgift 10 kr. en gång för alla, för begravningsförsäkrad 5 kr.
Krematorier i Stockholm, Göteborg, Örebro och Helsingborg.

Z A H L E

Carl Theodor Zahle blev i 1905 Förearen för den lille radikale Flok. som skilte sig ud fra det store Venstreparti, fordi dette navnlig i Militærspørgsmaalet gik mere og mere i moderat — Konservativ Retning. Zahles Førelser var præget af stor Klogskab og navnlig havde han stor Evne til at drage til sig sigtsfulde og begavede Mænd. Skönt repræsenterende et lille Mindretal i den danske Riksdag valgtes han dog til Regeringschef i 1909—10. 3 Aar efter i 1913 traadte det radikale Venstre igen frem som Regeringsparti med Zahle som Statsminister og Justitieminister. Ove Røed som Indenrigsminister, Dr P. Munch som Forsvarsminister og Erik Scavenius Udenrigsminister. Det blev dette Ministerium Zahle, som førte Landet gennem alle Krigens vanskelige Aar paa den mest beundringsværdige Maade. Visende uddatid en urokkelig Neutralitet, saa baade Tyskland og England ubetinget troede paa Danmarks Upartiskhed. De indenrigske Forhold leledes paa en

C. TH. ZAHLE.

ligeligt og ved en vidstrakt Prisregulering og ved Statslånud gjordes det muligt selv for den fattigste at faa det nødvendige. Ved siden af det uhyre Arbejde, som her udførtes, fik Zahle dog Tid til at gennemføre store og vigtige Reforme: en ny Grundlov med Stemmeret for Kvinder, en ny Retsreform, vigtige Jordlove med Lensavlysning o. s. v.

Igenem 33 Aar var Zahle Ringstedskredsens Folketingsmand — han er nu Landstingsmand — og hans Kærlighed til de smaa i Samfundet og hans grundmurede Retfærdssans har skabt et Tillidsforhold mellem ham og hans Vælgere, som er uden Sidestykke.

Marie Hjelmer.

Ledamoten av Danmarks Riksdag, Fru Marie Hjelmer, nedskev dessa rader för Tidevarvet, då förste Statsminister C. Th. Zahle lovat tala i Nyköping och Eskilstuna d. 16:de och 17:de mars. På grund av Hr. Forts. å sid. 6.

Marie Hjelmer

Ledamoten av Danmarks riksdag, Fru Marie Hjelmer, Ringsted, fyllde i fördagens öar. Hon hör till dem, som varit förutbestämda för den politiska banan. När danska kvinnor första gången ägde tillträde till kommunala råd var Fr Hjelmer bland dem, som valdes in i Tröstö stadsstyrelse, och likaledes var hon bland de kvinnor, som först togo säte och stämna i Danmarks riksdag såsom ledamot av landsting (mot-svarande vår första kammare).

Fru Hjelmer, som allt dithör till radikale Venstre, är av natur och läggning radikal och har under åren genom de politiska striderna trofast och oronbligt följt sin övertygelse. Då vi radikala svenska kvinnor på högtidslagen vilja frambringa vår hyllning till Fru Hjelmer, så är det inte bara som meningsfränder. Vi känna Fru Hjelmer som en personlig vän, som i råd och råd bistått oss i vår strid för det radikala. När reaktionen i Sverige föreföllt oss mörk och ogenomtränglig, ha våra vänskor i Danmark med Fru Hjelmer i spetsen ing'vit oss mod och förtröstan. Vi begagna därför med glädje tillfället att samtidigt med vår lyckönskan på 60-årsdagen offentligt få uttala vårt varma tack till Fru Hjelmer och vår livliga förhoppning om fortsatt skandinaviskt samarbete.

Elisabeth Tamn.

Omedelbart efter det riksdagen avslutat plenum sammanträdde statsrådet, och resulterade dess överläggning i en framställning till republikens president, där regeringen föreslog riksdagsupplösning, vilket förslag av presidenten godkändes — då jag provat landets välfärd och statens intresse sådant kräva ... Presidenten förordnade samtidigt om förtärrandet av nya riksdagsval den 1 och 2 instundande juli.

Tjänstemännens lönefråga har sålunda flyttats från riksdagens forum till valmännens avgörande. Utgången av frågans lösning förblir ovisst alltjämt, och foga klarar folkets i dess helhet ställning till detta löneproblem, som inte längre låter sig bortvisas, utan eftervaltsens dagar.

För eller emot tjänstemännen blir troligen en av parollerna vid den stundande valkampanjen. Att den nationella striden blir hårdare än någonsin, därom varslar det program som samlingspartiets delegerade nyligen utstakat vid ett möte. Finskspråkig höger rullar fram ett äktinskt program i kampen för målet att av Finland skapa en finsk nationalstat. Finskan såsom nationalspråk bör vara landets enda officiella språk, svenskan bör undanskjutas från universitetet och tekniska högskolan, samt i finskspråkiga statens skolor på mellanskolestadiet vara valbart ämne och avlägsnas från proven vid studentexamen.

Ehuru det rustas inom övriga partier, har något officiellt valprogram ännu icke sett dagen; inom Svenska Folkpartiet förberedes en partiägar i Hangö i slutet av maj.

Kvinnornas ställning och antal i den kommande riksdagen ter sig ännu ovisst. Troligt är att kvinnorna åter komma att begagna valaktighet: endast en kvinna inom en och samma valkrets och ett och samma parti för att trygga denna endas inval.

Riksdagsupplösning i Finland och stämningen inför nyval. Av Märta Schulz-Cajander.

Ehuru Finlands riksdag de senaste veckorna före plenum den 19 april arbetat i känslan av ovisshet inför sitt öde — Damoklessvärdet denna gång i form av tjänstemännens lönefråga — kom dock riksdagsupplösningen såsom en oförberedd avslutning på värseensens sista riksdagsammanträde. Talmannen hade redan i vanlig ordning hemförlövat folkrepresentationen till den 3 inkommande september och många riksdagsmän befann sig på väg till sitt hem i landsorten, då riksdagsupplösningen blev besluten av republikens president på förslag av statsrådet.

Denna statschefens åtgärd föranledde av riksdagens behandling av de statsanställdas lönefråga, som redan länge stått på dagordningen. Den nuvarande regeringen med statsminister Mantere har till synes starkt engagerat sig för frågans tillfredsställande lösning.

Situationen för statens tjänstemän och befattningshavande i Finland är för närvarande den, att tjänstemännen, som tillträtt sina befattningar före myntvärdets fall, redan från krigsåren och hela tiden därefter: — ehuru det strider mot grundlagen —, fått finna sig i förminkad lön, på grund av valutaöversämringen. Då något nödläge

med landets numera stabiliserade valuta icke längre kan anses påkalla den provisoriska lönerereglering, som 1923 års lönelag innebar, ha tjänstemännen samlat sig till aktion för att förmå staten att uppfylla sina grundläggande förpliktelser gentemot dem. Detta rent moraliskt sett. Frågans politiska sida är denna. Varje ordnat statsväsende tyckes beroende av en tillförlitlig och dugande tjänstemannakår. Det enda möjliga sätt att binda dugande och önskvärda krafter vid statens verk är utan tvekel att tillfredsställa ordnades ekonomiska villkoren. Vid en nyss publicerad, av statsutskottet införskaffad utredning i frågan belyses klart svårigheten att kompetent besatta statstjänster i Finland nu. Konsekvensen av en underbetald tjänstemannakår talar tydligen för sig själv.

Det var alltså denna frågas behandling som vid riksdagsplenum den 19 april tilldrog sig huvudintresset. Läkarnas voro fyllta till sista plats och i riksdagens kuloarer systas grupper av tjänstemän och folkrepresentanter under livligt sanspråk.

Partierna i riksdagen ha förhållit sig till frågans lösning på följande sätt: Svenska Folkpartiet (24 mandat) lojal, vid berörda plenum framställandes bl. a. ett kompromissförslag om

41 miljoners anslag ur årets budget, varmed lönnerna borde förbättras från den 1 juli, därav 33 miljoner för höjningen av grundlönnerna, 4,5 miljoner för ålderstillägg och 3,5 miljoner för höjandet av timlärarnas löner.

Finska samlingspartiet (34 mandat) lojal.

Finska Framstegspartiet (10 mandat) lojal, framkom med ett kompromissförslag vid samma plenum. Ett anslag om 25,5 miljoner skulle upptagas i detta års budget för löneförhöjningar åt statens tjänstemän och befattningshavande räknat från den 1 september.

Agrarerna (52 mandat) emot löneförhöjning vid denna tidpunkt, dock för en förhöjning av timlärarnas löner med 3,5 milj.

Socialisterna (60 mandat) likaså emot förhöjning vid denna tidpunkt.

Kommunisterna (20 mand.) framställde ett förslag om höjandet av de lägsta befattningshavandes löner genom sänkning av de högsta. Regeringen ansåg sig kunna antaga de båda från Svenska Folkpartiet och Finska Framstegspartiet här berörda kompromissförslagen, dock utvoterades desamma vid omröstningen i riksdagen, endast 3,5 miljoner för förbättring av timlärarnas löner godkändes.

glatt prat om mat Billiga och sunda varor i sunda butiker. **Konsum**

TIDEVARVET

Utkommer varje helgfri lördag.
Slussplan 1-3, 2 tr., Stockholm.

UTGIVARE

Adu Nilson.

REDAKTIONSKOMMITTÉ

Elin Wägner.

Elisabeth Tamm.

Honorius Hermelin.

REDAKTIONSEKRETERARE

Carin Hermelin.

Mottagningstid 10-12.

Telefon Norr 4842.

EXPEDITION:

Telefon Norr 28243.

Kontorstid kl. 10-12 f. m., 1-4 e. m.

Postgöro 1544

PRENUMERATIONSPRIS:

För helår kr. 6,-, halvår kr. 3,50.

Kvartal kr. 2,- Lösnummer 15 öre.

ANNONSPRIS:

1 text 20 öre

per millimeter.

Textsida eller särskilt begärd plats 25 öre

Stockholm 1929

Wahlström Tryckeri Aktieförlag

Storgatan 22

Drick Ramlösa-Vatten

Vårt lands enda naturligt allalkaliska bords- & halvsvetten.

FÄRSKA ÄGG till inläggning bäst nu

Ph. Engfeldts Smörraffär
2 Östermalmsgorg 2
Tel. 70383 Norr 8066

Frälsningsarméns Alkoholisthem Kurön

(Årtjuter statsbidrag)
Tid tinnars ändbara från *Shlms*
Frustrukt och förriga handlingar stända från
Societetskröterern, Östermalmsgatan 24
Stockholm.

Stamning

Saubb, säker bot enl. Prof. Knuovns
metod. O. Broberg, talk. spec., Birger
Järlsgatan 41 A, 2 tr., Tel. Norr 160 28.
Dubbel svarsporto.

ALMA AXELSSONS Förlösningshem,

Linnégatan 19, mottagar inackord, även
för längre tid. Tryggt o. ogen. vårekr.
Tel. 19224.

ADVOKATER

Eva Anders Advokatbyrå

Inneh. Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Herklingsgata 14, Tel. 7575-7576.
E. L. Västergatan.
STOCKHOLM.

SPECIALITET. Familje- och arvsaker,
Boutredning och testamenten,
förvaltningsuppdrag,
Även skriftliga förfrågningar.

Advokat Cyril Holm

Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Birger Jarlsgratan 39, Stockholm.
Tel. Norr 5223.

Advokat Hugo Lindberg

Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Kungsgatan 6, Stockholm.
Tel. 14799 2424

Westerståhl, O. & Branting-W., Sonja.

Vasagatan 4 Tel. 11218

Advokat Henry Ruben

Birr. Jurist.
E. o. Hovr.-Rät. FÖRSÄNDER
DROTTNINGGATAN 48, 2 tr.
Telefon: 2822 2827

Spec. Träde- & skadeförorsakande,
Arvs-, Aktie- & Hysesaker.

Mathilda Staël von Holstein

Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Majmtorgsg. 3, Stockholm.
Telefon 288, 289.

Familjerätt. Hysesaker. Testa-
menten. Bouppteckningar. Förfrå-
ningar från landsorten bevaras om-
gående.

TANDLÄKARE

TANDLÄKARE

Tandläkare
Albert Almgård

Medlem av Sthlms Tandläkareförening
Mottagning efter överenskommelse
Södermalmsgorg, 8. Tel. S. 1962.

Tandläkare

Gunnar Wijkström

Odenngatan 90. Tel. 84070. Vardagar
10-1, 5-7, 30. Lördagar 10-1, Sönd.
12, 30-1, 30. Kostnadsfri rådgivning.

Tandläkare

Harry Weinberg

Drottninggatan 71 A, II tr.
Mottagn. Månd, Onsd, Fred, Lörd.
11-1. Tisd, Torsd, 4-7. Tel. N.
7551.

Det våras

I lösningen och snösmältningen
gå långsamt. Natufrosterna äro
förödande och luften kylig. Men det
våras, och livet börjar spira.

Även i det politiska livet är det
som om andarna började vakna. Ut-
gången av de danska valen har kommit
som en väckelse för Norden.
Antigen en ljusning i det politiska
idisslandet gälla vardagskännet!
Den radikala vårens i Danmark
ägde rum på fredsfrågan, man
gick till val på avrustning. Att så
skedde har redan ingivit de svenska
socialdemokraterna mera mod och
förtrostan i pacifistisk riktning,
samtidigt som högerpartierna bli
mera fanatiska försvarsvänner eller
aktivister. Fredsfrågan, försvars-
frågan, militärfrågan — hela det
problemet har blivit det mest aktu-
ella av alla. Vilket tar sig alla möjli-
ga uttryck. Stiftelsen "Karl Lan-
gesskiölds minne" skall bekosta
skolbarns militära utbildning, och
När Stockholmsstämningen öppnar
dessa. så är det därför att medlen i
stället borde ha kommit landsorten
till godo. — Det är bäst, att inte lämna
något "minne" efter sig, om man
vill ha ro i sin grav. — När ungdoms-
men sedan kommer så långt som till
studentkrivningarna, ska de vara
färdiga att rätt besvara: "Min ställ-
ning till försvarsfrågan", och enligt
en tidning ha alla försvarsvrarna
utmärkt sig för "saklighet, klarhet
och logiskhet". — Därefter står äg-
gen öppen till Nationella Ungdoms-
förbundet. Tillhör man detta, har
man påtagligen rätt att förömläna
alla dem, som äro av motsatt mening,
och även att förvrida sanningen,
utan att det kallas för lögn. Så
hände ju nyligen Pastor och Fru
Gyberg i Norrtälje, och Pastor Gy-
bergs ståndpunkt i fredsfrågan be-
häftas i högerpressen som "skandal-
löst". Man undrar om inte ärke-
bisopen borde lägga sig i saken, in-
nan "skandalen" blir alltför stor.
Vad skulle ärkebiskopen säga! Att
statskyrkans präster ska förkunna
kyrkans läror, men inte kristendom-
ens! Ty något annat är väl knappast
att säga. Hur svårt kyrkan har
att förena sitt försvar för krigs-
makten med kristendomen, ser man
ett talande exempel på i Rektor Man-
fred Björkquists: kristendom och
pacifism, som ingår i riksförbundet
för Sveriges försvarskritiser. Det
är en underlig liten uppsats, som
börjar med att: "Självlöklart är,
att den kristne med glädje hälsar
varje tanke på samfäll avrustning,
som betyder något mer än sken eller
tillfälligheter" och vidare förklarar
att bergspredikan innehåller "lagen

Vårt leder vårt ekonomiska system?

Tidevarvet har redan i början av
spartankraschen omnämmt den-
samma, men såsom hela denna före-
teelse utvecklat sig, kan vi inte un-
derlåta att till saken återkomma. I
pressen förekommer dagligen uppse-
endeväckande meddelanden, om hur
den ena banken efter den andra är
inblandad, och nu senast Uppsala
län sparbank, som inte hör till de
allmänna, utan skulle räknas bland
de sunnda och solida sparbankerna.
Huruvida den lugnande förklar-
ingen från styrelsen, att insättarna
där inte skulle förlora, fortfarande
kommer att bli gällande, återstår
att se. Men när denna svindel blir
uppdagad i hela sin vidd är ännu
omöjligt att överskåda. Vi få läsa
att Hr. den och Hr. den gått bakom
styrelsen eller inte jämlikt förord-
ningarna skött sina kontrollant- och
inspektörsbefattningar, och det dis-
kuterats, om förfarandet i ena eller
andra fallet är brottsligt eller inte,
d. v. s. stridande mot gällande lag.
Meningarna bryta sig också i fråga
om riksdagens skyldighet att bevilja
medel för att lindra insättarnas
förluster, d. v. s. i hur stor utsträck-
ning: alla landets inbyggare ska
drabbas av de misslyckade spekulati-
onerna från ett fätal.

Högerpartidagarna äro lika mora-
liskt upprörda, som alla andra. Osar
det inte helt? Menar man verkligen,
att denna oerhörda och hänsynslösa
brist på ansvarskänsla utprädrar
händelsevis? Det är en kvarleva från
kristiden, säger man. Mycket sant!
Men vad för kristiden? En av krigets
oundvikliga följder. Att ut-
plåna rättsbegrepp och den beprisa-
de svenska hederligheten! — Det är
en sak. Men det ger åtskilligt an-
nat att tänka på. Inte bara att stora
s. k. affärer kunna gås i rum, under
det att de små tjufvarna sättas inom
läs och bom. Men det kommer oss
ovillkorligen att tänka efter, om de
ekonomiska lagarna, det ekonomiska
system, som vårt reaktionära sam-
hälle vilar på, inte har dömt sig själv
till undergång och uppkallar oss
medborgare till revision inte bara av
sparbankerna, utan av kapitalets an-
svar och vårt ansvar för ena alla och
alla för en inför allas kapital, större
eller mindre. Och slutligen —
spekulation med jord, tomter och
fastigheter bör händas efter i lag för-
hindras.

för sammanblandningen i det kristna
broderskapet, ej i första hand för
det medborgliga livet i en vanlig
stat." Med andra ord, den, som vill
ge sig ut för att vara kristendomens
forespråkare, säger helt öppet, att

Norske Kvinners Politiske Landslag

Oslo Kvinneparti, som omedelbart
efter de kommunala valen i Oslo i dec-
samlades för att diskutera bildandet
av en hela-landet omfattande förening,
beslöt tisdagen den 23 april att härfor
antaga preliminära stadgar och rik-
tlinjer. Vi tillåta oss anföra riktlinjer-
na, som ha följande lydelse:

Retningslinjer.

Norske Kvinners Politiske Lands-
lag samler sig om följande gransyn:
Likeoverfor partipolitikens nedbryt-
tendenser, som truer med å under-
minnere personlig ansvar och overbe-
visning, hevder landslaget verdien av
den enkeltes innsats til fremme av in-
dividuelle og samfundets lykke. Vår
retningslinje er derfor: Innen politikken
å flytte tyngdepunktet fra parti til per-
sonlighet og overfor aktuelle politiske
spørsmål å hevde menneskenes gjens-
idige avhengighet av hverandre.
N. K. P. L. vil støtte arbeide for fred,
klasser og nasjoner innlem. Vår
retningslinje er: Et målbevisst politisk op-
lysningsarbeide ved foredrag, kurser,
brosjyrer og artikler etc. for å vekke
kvinner og menn til politisk ansvar-
følelse, enn videre organisere krefter
og avholde landsmøter. I det vårt mål
er: Et fellesstyr samfund.

Även om N. K. P. L. teoretiskt läm-
nar rum för kvinnor av alla partier,
spårar man en viss radikal läggning.
Orden stit framme av individets och
samfundets lykke» och arbeide for
fred, klasser og nasjoner innlem»
varsla om en ny tid. Och det storar-
tade, uppoffrande och målmedvetna
arbete Oslo Kvinneparti utförde vid
kommunalvalen i Oslo 1928 kommer
bäst säkert att en gång föra Norske
Kvinnors Politiske Landslag till seger.
Med glädje sända vi vår upriktiga
lyckönskan!

kristendomen inte är menad att till-
lämpas i det praktiska livet. Men
vad skall den då vara till? En täck-
mantel för det vällovliga samhällets
dubbelmoral. Rektor Björkquist är
det att de små tjufvarna sättas inom
läs och bom. Men det kommer oss
ovillkorligen att tänka efter, om de
ekonomiska lagarna, det ekonomiska
system, som vårt reaktionära sam-
hälle vilar på, inte har dömt sig själv
till undergång och uppkallar oss
medborgare till revision inte bara av
sparbankerna, utan av kapitalets an-
svar och vårt ansvar för ena alla och
alla för en inför allas kapital, större
eller mindre. Och slutligen —
spekulation med jord, tomter och
fastigheter bör händas efter i lag för-
hindras.

Och mitt under alla dessa artiklar
och händelser kommer Tidevarvets
Elin Wägner och ställer till tu-
mlet i Fredrika Bremerförbundet i
Vänersborg genom att tala om att
"Världen har förvandlats". Lands-
hövdingskan von Sneiders har re-
dan så väl bemött det orimliga på-
ståendet i det, att ej kunna höra en
annan mening än sin egen är ett
brott mot neutraliteten, att frågan
ej behöves tagas upp igen. Dock
måste man beklaga att något sådant
kan förekomma i en förening, som
här Fredrika Bremers namn, hon
som säkert varit den första att dela
Elin Wagners pacifistiska åsikter.
Om förbundet träder i konservati-
vismens tjänst har det skyldighet att
byta namn och ej kalla sig efter ban-
brytaren Fredrika Bremer.

Alltong — det rör sig! Det vå-
ras!

"Vaknen, Nordens alla hjärtan,
Ur den långa vinterdvala!
Lyssnen åter till de röster,
som om ädla brupper tala!
Vaknen, vaknen upp till livet,
I, som dörs härt med döden,
Morgonrodnans fana svajar,
Upp och följ den hennes öden!"

Vigbyholmsskolan

Internatskola för gossar och flickor

Vigbyholmsskolan börjar till hösten sitt andra läsår. De ledande principerna i skolans
arbete äro: individualiserad undervisning och fri flyttning. Stort utrymme till praktiskt
arbete. Hårdande fritidsliv.
De studieförväde eleverna föras fram till student- el. realexamen, de praktiskt begärade
till för dem lämpliga skolor för vidare utbildning.
Ett stort elever mottagas med förädrade för dem under tolv år.
Avgifter: för barn under 10 år kr. 1,700,—, 10-12 år, kr. 1,800,— 12-14 kr. 1,900.
Skolan är belägen vid Stora Värtans, omkring 2 mil norr om Stockholm.
Prospekt genom undertecknad. Tel. Vigbyholm.

PER SUNDBERG,
Vigbyholmsskolans föreståndare.

Ida Norman - Skomagasin

Humlegårdsgatan 6 - Tel. 78615

Rekommenderas

REPARATIONEN UTFÖRAS

Väl uppvisandet av denna
annons lämnas 5% rabatt

Reella varor Låga priser

De danske Valg den 24/4 1929 Mot dödsstraffet

Av Anna Westergaard

Leonhard Franks nya skädespel

Danmark har i sit politiske Liv 4 store Partier — Det konservative Folkeparti, Venstre (i det væsentlige et Landboparti for store og mindre Landbrugere). Det radikale Venstre og Socialdemokratiet. Hertil kommer det lille Retstatsparti (2 & 3) og en Tysker. Siden December 1926 har Partiet Venstre haft Regeringen, støttet af det konservative Folkeparti.

Den Politik, det hidtidige Plural har ført, følger jeg mig — som radikal og som "Part i Sagen" — ikke kompetent til at give en fuldstændig neutral Karakteristik af; jeg skal blot nævne, at den nu afgaaende Regering samtidig med, at den nedsatte Lønninger og alle sociale Udseiler — til Gamle, Invalider, Syge, Arbejdsløse o. s. v. — iværksatte en Nedsættelse af Skattene paa de største Formuer. Dette Forhold har vakt megen Irritation i visse Samfundsklasser og har sikkert haft væsentlig Betydning for Valgets Udfald nu.

Om det Styre, der nu er faldet, gælder, at det i det hele har ført en meget konservativ præget Politik. Og denne Politik har været ført under en ydre Form, der har gjort den særligt ulidelig for dem, den ramte. Jeg skal som Eksempel nævne, at Regeringens Forholdsregler stort set først og fremmest har haft til Hensigt at knække Arbejderklassens Modstandskraft. Afskaffelsen af ekstraordinær Arbejdsløsheds-Understøttelse berøvede Tusinder af kriserante Arbejdsløse Muligheden for at undgå offentlig Hjælp. De søgte da til de saakaldte "Hjælpekasser", offentlige Kasser, hvis Opgave det er ved midlertidig Hjælp at holde nødlidende fri af Fattigvæsendet — hvorefter Regeringen skred til en Revision af Hjælpekasseloven, sigtende til at ændre denne saaledes, at de Arbejdsløse blev tvunget ind under Fattigvæsendet (og miste deres Valgret). Overfor alle Henvendelser og Forestillinger om at komme de kriserante Arbejdere til Hjælp, havde Regeringen kun eet Middel at Anvise: "Sæt Lønnen ned" — og den afviste enhver anden Mulighed til Afhjælpning af den store Arbejdsløshed. Ogsaa denne Passivitet overfor den økonomiske Krise — hvis Udtryk jo, bl. a. er den særligt store Arbejdsløshed — har medvirket kraftigt til Valgets Udfald.

Men væsentligst, vigtigst af alle Spørgsmaal var Spørgsmaalet om Forsvarssagen. Paa dette Punkt faldt Regeringen — i alt Fald formelt — idet den ikke kunde ens med det konservative Støtteparti om

hvilket Beløb der maatte anvendes til Forsvaret. Differensen mellem de to Partiers Beløb var ringe — 1 & 2 mill. Kr. aarlig, og Mellemværendet mellem de to Forsvarspartier — der havde været den officielle Aarsag til selve Valget — kom da heller ikke til at spille nogen som helst Rolle under Valgkampen.

Denne startedes nemlig fra de to Modpartier, Det radikale Venstre og Socialdemokratiet — som en Kamp for eller imod afrustning, imod Krigssystemet for Bevoikningssystemet. De to Partier, men mest udpræget Det radikale Venstre, gik til Valg med det Hovedformaal at skaffe Betingelser for at Danmark afførte sig den krigsmæssige Rustning og indstillede sit militære Apparat paa de Bevoikningsopgaver, der naturligt ligger for — for at afværge Muligheden for at Danmark indrettede sig paa aktiv Deltagelse i kommende Krige.

En Besynderlighed ved Valgkampen var det, at Statsministeren der jo tilhører, et liberalt Parti, holdt Møder, ved hvilke der ikke blev givet Modstandere rimelig Lejlighed til at træde frem og forfægte deres Anskuelse — mens Ministeren ikke selv lagde noget Baand paa sig i sin Ontale af sine politiske Modstanderes Færd.

Valgets resultat blev en fuldkommen Omveltning i dansk Politik: De to konservativt prægede Partier mistede Pluralitet, Socialdemokratiet havde en voldsom Fremgang — det radikale Venstre en lille Fremgang i Stemmatal.

Store Skarer af Konservative stemte paa Partiet Venstres Kandidater, hvorved Venstres Stemmatal steg — dog ikke i samme Grad som de Konservatives faldt. Retsforbundet vandt i Mandat, medens Kommunisterne tabte 2000 af deres 5000 Stemmer. Tallene er øvrigt følgende:

Socialdemokratiet	593.235	(+ ca. 100.000)
Venstre	402.146	(+ ca. 25.000)
Konservative	233.868	(- ca. 42.000)
Radikale	131.720	(+ ca. 800)

Socialdemokrater og Radikale raader nu over 77 af Folketingets 149 Stemmer, medens Venstre og Konservative kun har tilsammen 68 Mandater (mod 77 før).

De Konservative tabte 6 af 30 Mandater, Venstre tabte 3 af 46. Socialdemokrater vandt 8 og har nu 61 Mandater, og de Radikale bevarede Mandat-Antallet — 16 — uforandret.

Dette stærke Tilbagelag for de hidtil regerende Partier har formodentlig været meget lang Tid — mulig for steds — gjort Ende paa deres Magtstilling i dansk Politik, idet

det næppe er tænkeligt, at de i en overskuelig Fremtid kan invinde de voldsomme Tab — eller regere ved gjensidig Hjælp.

Efter Valget er sket dette i dansk Politik nye, at der dannes Koalitionsregering af Socialdemokrater og Radikale — en Regering, i hvilken de Radikale overtager 3 Ministerposter. Næmlig Udenrigsministeriet (Dr. Munch), Indenrigsministeriet (Bertil Dahlgaard) og Justitsministeriet (Zahle.) Efter den usdendte officielle Meddelelse sker dette i den Overbevisning, at det vil være hensigtsmæssigt at danne et fast parlamentarisk Grundlag for det kommende demokratiske Arbejde, efter de Retningslinjer Valgets Resultat angiver." Opgaverne der skal løses, angives indtil videre at være:

1. Afrustningen.
2. Bekæmpelse af Arbejdsløsheden og Krisen paa Land og i By — bl. a. ved en Videreførelse af Jord-udstykningsloven og Modernisering af Industrien.
3. Hjælp til kriserante Arbejder
4. Revision og Forenkling af den sociale Lovgivning.
5. Ophævelse af den saakaldte Tugthus-Lov (en Lov gennemført af den afgaaende Regering, rettet mod Arbejderorganisationerne.)
6. Ophævelse af visse Valgrets-Inskrænkninger, ligeledes gennemført af den nu afgaaende Regering.
7. Revision af Skattelovgivningen — med Flytning af Skatterne over paa de Samfundskatte Værdier og paa de Formuer der skabes ved andres Arbejde. Afvikling af Restaurationsskatten.
8. Valglovens Revision, eventuelt Landstingets (Første Kammerens) afskaffelse.
9. Ratifikation bl. a. af Konventionerne om Kemisk Krig og Privat Vaabenhandel, m. m.

Hertil indbydes samtlige Rigsdagspartier til at medvirke i Medførelse af Valgets Resultat.

Dette Arbejdsprogram og Ministeriets Sammensætning virker ved sin Tendens og ved den Beslutningshed der præger de to demokratiske Partiers Holdning efter Valget, paa en Radikal som — en Opvaagen efter et hastigt Mareridt.

Vi ændre
sorgklænnings
på dagen

Allid det seneste
Sorghattar och sorgslöjor

Leja-Magasinet
Stockholm

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

Leonhard Franks drama, Die Ursache, hade premiär på Kammer-spiele i Berlin för kort tid sedan. Ungefär samtidigt blev det uppfört i München och Wien och snart kommer det att gå på alla scener i Tyskland. Skädespelet är nämligen ett våldsamt angrepp på dödsstraffet och slår därigenom ned på ett av dagens mest brännande spörsmål. Agitationen för dödsstraffets upphävande har fått ständigt ökad anslutning på senare tid — man börjar äntligen reagera inför mängden av upprörande processer och dödsdomar. Jakubowski-saken har säkert bidragit till detta och fått många att tänka: hellre tio skyldiga på fri fot än en oskyldig avrättad. Hur kan man drömma om fred mellan folken så länge det runt om i världen offras människor till galgar och giljotiner och elektriska torgapparater?

Här i Tyskland avrättas inte bara med giljotin. Här och var i riket sitter en och annan aktningssvärd borgare, som har till bisysla att svinga svärd eller yxa, när statens intressen fordra att en människa skall göras ett huvud kortare. En sådan funktionär kan ha 500 mark pr nacke (utom dagtraktamente och reseersättning) och om ett benädningsdektret i sista minuten förstör affären för honom, får han 300 mark till tröst.

Franks skädespel är en dramatisering av hans berättade novell, som här samma titel. I denna novell skildrar Frank hur en saktmodig och svag människa plötsligt kan komma till att mörda. Novellens hjältar är: en ung skribent, Anton Seiler, en förkommen människa, som inte ens har rester kvar av stolhet och styrka. Hans svaghet drar honom ner, gör honom nästan motbjudande, det enda man slutligen kan ge honom är en liten smula av den billiga vara, som kallas medlidande. Han njuter förmögen i känslan av sin egen långsamma undergång. I stället när han ett litet hopp om att andra skola hjälpa honom, men det sker inte och då griper förbittringen honom — han låter sig glida ännu längre fannar längre ner i djupet.

Denne man som aldrig kunde tänka sig möjligheten av att göra en annan något ont, han mördar en väcker dag sin gamla lärare. Och "orsaken"? Då Anton Seiler var åtta år tillfogades han av detta odjur till lärare kränkande föredmjuksler, vilka i hans själ efterlämnade så bittra spår, att han för alla tider blev en obrukbar människa. Han var en fattig, sjuklig liten pojke och föredmjukelsen brände sig in i hans medvetande, kom att bestämma utvecklingen av hans karaktär och förgiftade till sist hela hans liv. Han blev evigt ofri. På botten av Seilers hjärta, under all uselheten lever idealisten och drömmaren — men han har inte kraft, han kan inte samla sig till en enda verklig handling.

Så får han en dag efter väl-tjuvå års förlopp den idén att uppsöka plåganden från skoldagen. Han drivs inte av hämndtörst men av en omedveten längtan efter att jaga barnlomens skuggor på flykten, att äntligen en gång bli fri, nå till grunden av sina kval och så vara färdig med dem. Då blir han vittne till att den gamla läraren pinar en liten pojke, tortyrer åt densamma som han själv var utsatt för och så griper den tanken honom: han måste befria värld-

den från detta odjur. Med den vanvettes styrka störtar han sig över syndaren och dräper honom. — Men den handlingen måste Anton Seiler betala med sitt eget liv.

Die Ursache (novellen) kom ut 1916, mitt under det värsta slaktandet och medan krigsrusets vågor ännu gingo höga som hus. Men Franks rop nådde ändå ungdomens hjärta. Han riktar sitt hårdaste slag emot skolornas tyranni, mot de mindervärdiga människor, som i skydd av sin lärargärning våga öva våld mot barnasjälar och döda deras förmåga till en sund utveckling. Många ha påstått att Frank överdriver. Men i ett land där 2—3-hundra skolbarn på ett år begå självmord är inte allt som det skall vara.

Franks utfall emot den missträddade uppfostrans system har förlorat mycket av sin kraft på vägen från novell till drama. Orsaken. Seilers bittra erfarenheter i barndomen som gjorde honom själsligt förkrymt och som är novellens ständigt återkommande huvudmotiv, framträder i dramat inte tydligt. Där blir inte tid att ge orsaken den plats den skall ha. Även om Frank hade suttit inne med större dramatisering skulle det ha fallit sig svårt för honom att stöpa om novellens mäktiga, djupgående skildring i dramats knappa, mera skissartade form.

Däremot får Seilers dom och avrättning mycket bredare uttrymme i dramat än i novellen. Frank spränger helt dramats ram — en mera hänsynslös propaganda har väl aldrig rungat från någon scen. Vi sparar inte en enda detalj, men tvings att dela allt med den dödsdomen, det sista dygnet före avrättningen: vi är med om Seilers "Häkersmahlzeit", "friserars" till det sista uppträdandet, ta avsked av modern, släpas genom smuts och förtvivelan från rättssalen till schavotten och till sist har man känslan av att det kalla stålet träffar ens egen ängestvåda hud.

Ernst Deutsch spelar neustatenikern Anton Seiler med underbar hängivelse och intensitet, hans framställning stiger i våldsamt crescendo fram emot den fruktansvärda avslutningen. Jag tror inte någon av åskådarna skulle vilja höra offrets skrik igen — raseriets och skräckens tjuv; det jämrande varvet och till sist det ljuriska vrålet, när han släpas till stöpsucken. Publikens vådas som i fysisk smärta.

Franks skädespel kan formellt inte kallas ett mästerverk. Men alla invändningar blekna inför dramats flammande agitation och dess därnanda stormsignaler. Nu må naturligtvis största samman!

Berlin i april 1929.

Pauline Hall.

Gör ett besök i

Söders populärläste bageri

BAGARSTUGAN

Bellmansgatan 6 Horngatan 37

Smakfullkransar, alla prisa

La fleuriste

6 Malmörsgatan

Allm. Norr 6296

Riks 2550

Helpensionen

Hersåtra Skola,

Carlberga, Södertälje, mottager ett begränsat antal elever på flickskolans alla stadier. **Normalkolekompetens.** Moderna metoder o. individuell undervisning. **Praktiskt arbete** i uppfostrande syfte. **Hemlik arbetsfär.** Stärkande friluftsliv. Nybyggnad med bl. a. tidsenlig gymnastiksal, slöjd- och sjukrum under uppförande. Hötsterminen börjar den 10 sept.

Tel. Södertälje 532.

Anna Sundin,

Förestånd.

Högskolemässig utbildning i socialpolitiska och kommunala ämnen. Tre huvudexamina: **socialpolitiska examina** med eller utan utbildning för praktiskt socialt arbete; **konsumens examina**; **examina i samhällsvetenskap.** Rätt till inträde äga, förutom studenter, män och kvinnor, som provas äga tillräcklig underbyggad och tillägna sig undervisningen. Hänsyn tagas till såväl boklig bildning som praktisk erfarenhet. Studietid för socialpolitiska examina minst 1½ år, för övrigt ex. minst 1 år om 3 terminer. Avg. 100 kr. pr termin. Prospekt och uppl. & exp. kl. 9—3. Tel. Vasa 170 28.

SVENSKT 1700-TAL

sett med Pehr Hilleströms ögon av GINA LEFFLER

Det är alltid med en viss spänd förväntan man emottar en utställning av konst från svenskt 1700-tal, det århundrade, som skapar den verkligt moderna människotypen, och som därför står vår egen tid nära.

Den utställning av Pehr Hilleströms konst, som under april månad pågått i Liljevalchs konsthall, har också i ovanligt hög grad varit ägnad att fånga intresset både genom sitt rent konstnärliga värde och den rika och fylliga bild den givit av det svenska 1700-talet. 1700-talet är den svenska konstens storhetstid; då skapas det kungliga slottet, en ström av framstående konstnärer på skilda områden ledes till Stockholm, och en svensk konstnärstam fostras att användas i slottsbbyggets tjänst. En stor grupp, ja så småningom alla, som ha möjlighet därtill, fara till Paris för att där närmare lära känna den över hela Europa beundrade franska konsten. Sverige, som redan under 1600-talet trätt ut ur sin kulturreligiösa isolering, tar nu steget fullt ut och träder i nära kontakt med Europas främsta kulturland. Resultatet blev givande; en svensk målarskola av hög kvalitet uppstår. Namn sådana som Lundberg, Roslin, Pilo, Hall, Lafrensen, för att blott nämna några, fångar en europeisk klang. Om Hilleströms stjärna ej kan tävla i glans med dessa hans samtida, har dock hans konst alltid, även i verk som rent konstnärligt äro mindre betydande, ett speciellt intresse; den ger nämligen en levande inblick i tidevarvets andliga fysionomi, i dess kulturliv.

Hilleströms konstnärshana är betydande för tiden, för de svårigheter, som mötte den unge konstnären under årtiondena närmast efter Sveriges sammanbrott under Karl XII, för statsmaktens allt starkare intresse för konsten, dess ingripande — stödjande och hjälplande men också med dess krav på ersättning för sin hjälp i form av sådana verk, som man önskade av konstnären.

Pehr Hilleström tillhörde en familj, som blivit fullkomligt utblottad under de svåra krigsåren. Ute i skärgården hade dessa huggits. Med alla tillgångar bränts av ryssarna, och i Stockholm drog sig familjen senare fram, man vet ej rätt hur. Pehr, som tidigt visade konstnärliga anlag, undervisades av Taravai i Ritareakademien på slottet för att som andra utproftras till att deltaga vid dess dekorer. Men vad man mest av allt ansåg sig behöva var en gobelängvävare, och den unge Pehr sattes därför av Hårleman i lära hos Rehn för att lära mönsterteknik och komposition, medan han hos den av staten anställda gobelängvävaren Duru utbildades som vävare. För att uppnå

KALASIRIS

Vår grossessgördel skattas högt och försköner figuren. — Största resultat vid försänkning av underlivsorganen, bräck, vandrande njure och magsänkning. Skapar genast stort välbefinnande. Arbets helt utan gumm, sitter därför orubbligt fast och ger god hållning o. stöd.

Rekommenderas av läkare

Upplysningar och broschyter genom

Kalasiris
Birger Jarlsгат. 108 - Tel. 80471

full skicklighet och lära sådan fransk teknik, som Duru ej behärskade, sändes han till Paris. Här tillägnade han sig också den franska savonnerietekniken, som kom färgerna att framträdande med större must och samtidigt mjukhet. För Hilleström blev vistelsen i Paris synnerligen fruktbar. För den fattiga svensken öppnades nya världar, en konstens rikedom och blomning, som kom hans egen konst att skjuta nya skott. Målarhsten slog på nytt upp, och vid sidan av sitt ofta

och därefter ägnade han sig helt åt målning. Det är kungens tornerspel, hans läger och karuseller på de kungliga slotten, framför allt Drottningholm, som förevigats. Av särskilt intresse äro hans små dukar med teatermotiv, där det speciella intresset knyter sig till de agerande — hovkretsen och i dess medelpunkt kungen själv. Det är dock Hilleström som sedeseldrare, som mest intresserar. Det är ett visst svenskt dock märkbart i hans konst, en viss tyngd, en viss borgerlig

frivolitet får ett drag av raffinerad elegans och behag och rent dekorativt skönhet, blir i Hilleströms händer torrt, tråkigt, stereotyperat. Det är i stället det borgerliga, mera genreartade draget hos Boucher han fångat. Hans »Morgontoiletten» är både elegant och utsökt i färg. Den unga damen vid toalettspeglarna med frisören vid sin sida är iförd en sidenklädnad, vars blågröna toner sekunderas och höjas av de båda kammarjungfrurna i eleganta, högt uppfästa rokokodräkter, den ena lysande blå, den andra rosa. Färgen spelar i sidenets skimmer blommonster och fördjupas i rumsskildringen; utförandet är säkrare, än vad fallet vanligen är hos Hilleström. Det är ett utsökt vackert prov på svensk rokokostil, som kompletteras av ett par andra målningar med likartat motiv.

Skildringar ur hovets och aristokratiens sällskapsliv — spelpartier, teatrdrickning, musikunderhållning o. d. — ha sitt stora kulturhistoriska intresse, men målningar med motiv ur de borgerliga skikten ha i allmänhet högre konstnärlig kvalitet. Konstnären har varit fri och obunden av alla hänsyn och har helt kunnat följa sin ingivelse. Vi foras in i den krets, som Chardin älskar, där förfining och smak råda, men där luften liksom är renare, människans enklare och mera tillfreds med sin värld. Vi möta redan här det svarmeri för enkelhet och natur, för hemmets stillhet och frid och barnets oskuld, som går som en stark ström genom senare delen av 1700-talet. Den unga sommarskatten sitter ensam i sitt rum och syr flitigt — den ljusblå kjolen med sina inslag av rosa står vackert mot den vita, luftiga peignoiren, det barnliga, allvariga ansiktet omrammas av bindmössan, hela den ljusa figuren avtecknar sig mjukt mot rokokostolarnas klarblå färg och den blåa skärmens kinesiska siden med blomsterlingor och brokiga fåglar. Över det hela vilar en stämning av stilla ro och frid.

Ju mer mot slutet av 1700-talet man kommer, dess starkare blir svarmeriet för enkelhet och natur. Den vackra engelska kvinnodräkterna håller sitt intåg. Figuren äro inte så snörda längre, dräktens linjer bli rakare, den fyrkantiga, djupa urringningen försvinner, och en mjuk fishy lägges i kors över bröstet. Håret svallar i stora lock, fritt från allt puder, och den lilla hatten med sitt framtill eller på sidan uppvikta brätte fästes kokett snett på huvudet. Xnuu en liten tid, och empårestilens alldeles raka dräkter se dagen. Sentimentaliteten manifesterar sig i nya motiv. Barnmotivet blir allt vanligare. Modern sitter och syr, men den lilla leker bredvid sin som docka och sin teservis; den unga damen klädes framför den blåa spegeln, men på stolen tätt intill sitter den helt lilla flickan i sin vita klädning i en barnlig, omedveten ställning. Vanliga äro motiven med en ensam broderande eller läsande dam i ett rum. Men det händer, att damen låter boken sjunka i knäet, blicken går stilla utåt utan att fästas på något visst, en meditativt ro ligger över rummet med dess bleka blå

Hilleström:
Toaletten

tunga och krävande arbete på gobelängfabrikerna La Savonnerie och Les Gobelins fick han tid att hos den franska rokokokonstens mästare par preference, Francois Boucher, sätta sig in i dennes såväl motiverets som stil.

Efter något mer än ett och ett halvt års utomlandsvistelse är Hilleström åter hemma. Under denna sin första tid är han främst verksam som gobelängvävare. Tillsammans med Duru och sedermera ensam utför han de gobelängar, mattor, stollkläddar o. d., som krävas för det nya slottet. Atskilligt har sett dagen i verkstaden hos denna vår enda verkligt skickliga gobelängvävare. Tyvärr är det mesta förlorad. Det är en smärtsam historia om bristande konstförstånd och svensk pristalshöhet för kulturarvet. En del har helt enkelt utgått vidare sönderklippits till stollkläddar, gångmattor och andra nyttiga ting. Vår egen tid har fått taga itu med det mödosamma hopsamlandet av spillroarna, som överlevat vandalismen. De föremål, som voro med på utställningen »gävo prov på konstarens förnäma skönhet. Främst kan nämnas tronhinnen, vävd av Duru och Hilleström i hantelissetnik i fina, bleka färger med tydligt sirig rokokoinramning med snäckmotiv och naturalistiska blomkuketter och midt det svenska inslaget, riksvapnet och polstjärnan. En matta med en härlig djupblå botten och inströdda blommotiv med rosa som dominerande färg visade med alla sina skarvar på den förödelsens styggelse, som övergick den.

Kunna vi blott göra oss en ofullständig föreställning om gobelängvävaren Hilleström, få vi i stället en desto starkare bild av målaren. Ty allt gobelängväveri till trots utvecklade Hilleström snart en livlig verksamhet som målare, vilket utställningens över 400 nummer gävo gott besked om. Hans talang togs snart i anspråk av Gustav III, vars hovmålare han blev,

anda, som skiljer honom från en del andra, av den franska konsten påverkade målare, exempelvis Lafrensen. Men här han ej den franska konstens elegans, dess färgfäinamag och säkra penselöfning, han har också undgått dess frivolitet och sensualism. Hans borgerligt bottnar ej blott i tränga förhållanden, den har sina rötter i ett friskt och oförärvat sinne och uppvisar drag gemensamma med 1700-talets förnämsta representant för det borgerliga måleriet, Chardin. I Hilleströms konst avspeglar sig tidevarvets olika konstströmningar troget; rokokon, den gustavianska stilen, empiern möta med olika stilleda och olika motivkrets, men grundsynen på livet växlar ej så starkt, den bevarar konstnären tämligen ograverad livet igenom.

Två konstnärer ha efterlämnat starkare spår i hans konst än några andra — Boucher och Chardin. Av läraren Boucher ärver han en viss motivkrets och stil. Men det är ej »sedeföddare» Boucher, som inspirerat honom. Intet av dennes kvava och på samma gång kyliga sensualism, lätt-sinniga kärleksäventyr och kvalmiga boudoirluft finnes. Det är typiskt, att då Hilleström i ett par toalettsener söker fånga denna sida hos Boucher, lyckas han ej. Det är Bouchers långa figurer, dennes på en gång smäktande och litet docksöta ansikten, behag-sjuka ställning och kyliga färgskala. Men vad som hos Boucher trots all

toner i väggfält och höga speglar, där det lilla bordet med sin kaffepanna i varmrd koppar och sitt skimmer sockerskrin i silver samlar färgen på ett ställsamt, försynt sätt. Det händer också, att den unga damen går fram till fönstret och öppnar det på glänt, så att ljuset faller i en bild ström över den ljusa sidenrätten, eller att hon rent av kastar upp hela fönstret på vid gavel och lägger sig på knä med ryggen åt åskådaren, som anar sommar-dagens hela fullhet därutanför. Kunde det ej vara »Ulla Vinblad i fönstret» — middagstiden en sommar dag», lyssnande till Fredmans hänfödda hyllning till naturens skönhet. Det är något av den sensibilitet för naturens friska grönska och ljusets spel som B. Ilman i så rikt mått äger. Men Hilleström för oss också ut i parken, där unga damer läsa ett brev, söka fånga de flygande fjärilarna eller stilla moment. Gärna skymtar ett runt kärleks-tempel eller en vit byggnad i antikiserande stil i bakgrunden; ibland blänar parkens täta grönska på ett sätt, som kommer åskådaren att tänka på det romantiska parklandskapets förhållare, Pragonard.

Liksom Chardin har Hilleström en förkärlek för köksinteriörer. Vad finns ej allt i ett kök för en målare öga att frossa i — kopparkärlens varma toner och de mörka lerfatens blåaktiga, krus och terriners bukiga former, grönsakernas hela spelande färgskata från blåskimmerande kål till klar-röda rötter och frukter. Hilleström har koloristens kärlek till stillheten. Aldrig har hans färg nätt en sådan skönhet eller pålagts med en sådan säkerhet, som då han byggt upp sina fasta ställen — ett par platta brännvinsflaskor som fånga ljuset, ett stycke skinka eller en fågel, som bildar det varma färginslaget, ett guldguld brod eller en stor bukig ostindisk terrin i varm gulgrå ton. Det är Chardins kärlek till de döda tingens poesi, den hemlighetsfulla vibrationen av ljus, som utstrålar från dem och kommer dem att verka som levande varelser.

Så låter Hilleström oss få en inblick i det svenska 1700-talets alla samhällslager, från hovkretsen med till enkelt jämförelse, han för oss från den eleganta salongen och det enkla borgerliga hemmet ut i naturen. Starkare än någon annan svensk målare åter speglar han de skiftande kulturströmningar, varpå 1700-talet är så rikt.

**FÖRSÄKRING
SKÅNKER
TRYGGHET**

**FOLKET
Livförsäkring**

**SAMARBETE
Brand-Öfver-
falls- Garanti-
Bil-försäkring**

Kvinnliga Medborgarskolan vid Fogelstad

Sommarmkurs 18 juli—8 augusti

Höstkurs 10—31 oktober.

Prospekt och vidare upplysningar genom rektor **Honorie Hermelin** Fogelstad, JULITA.

Kooperationens Försäkrings-Anstalter
Kungsgatan 5 - Stockholm

PRESSKLIPP

av Elin Wagner

Den stora värrealisationen på böcker lär ha mötts av en vacker iver hos publiken att köpa. Det har sagts från en bokhandel ämning, att det var romanerna som först tog slut.

Varför köper folk romaner? frågar sig romanskrivaren, som också kanske blivit köpt för en krona. Och eftersom ingen är till hands att svara, söker hon tränga problemet in på livet med en ny fråga: är det för de roliga historiernas skull?

Det ligger ju nära till hands att svara ja.

Men invändningar dyka upp. För det första äro historierna icke alltid roliga. För det andra, om det är spännande läsning jag vill, kan jag få den billigare, mer koncentrerad, mera aktuell i pressen än i den mest utvalda bokpöskan från värrealisationen.

Här ligger nu två små tunna korsband som kommit med posten. Jag river upp dem, vecklar ut Berliner Tageblatt och beslutar att se vilka historier jag finner där.

Ja. Här var nu först en beskrivning av den fredliga erövringen av Palestina, av dess jord för odling, floder för bevattning, dess gruvfyndigheter för tillgodogörande av mineraler. Skildringen är gjord med användande av krigstekniska termer, så att man får bilden av ett modernt krig som skall sluta med seger över fienderna förfall, torra, fattigdom. Segerns frukter skola bli apelsiner, och segern skall göra erövrings-tåg med egna apelsinflötar.

Efter denna uppförande, optimistiska historia kommer en grym och hjärtskärande. Historien om Rosa Luxemburgs och Karl Liebknechts död, har oförmodat dragits in som bevismaterial i en årekränkningsprocess, och stiger genom vittnesmålen upp ur det förlutna. Rosa Luxemburg mördades. Nåväl, hon var revolutionär, hon ville bereda väg för en ny tid, för fred och massornas frihet genom en kort, avgörande kamp. Kanske denna kvinna, med så stor intelligens och överblick icke beklagade sig över det öde hon provocerat. Men den som älskar hennes brev från fängelset och läser dem om och om igen, som har henne som levande människa så klar för sig, skakas in i hjärteroten av att läsa historien om hur hon skymfades: slå ihjäl skökan, hanterades, slogs ner och ihjäl av antirevolutionärerna, ett gäng herrar som icke vågade stå för vad de gjorde utan

skaffade sig en underhuggare som bulvan för det kallblodigt planerade dådet. Här framstår nu i referentens beskrivning mitt för läsaren den man som gav henne den första stöten, man läser om hans tränga huvudskål, hans uppsyn, hans kostym; hans raseri nu efteråt mot uppdragsgivarna som icke höllo sina löften om belöning för hans död och hans tystnad. Man läser om hans fordran på statspension (!) för vad han gjort för Noskes republik. Här står också domaren som var med-sammansvuren som placerade sig på den ordinarie domarens plats i kraft av sin högre rang, som vrängde rättvisan och lät mördarna och deras ledogångarna löpa med en näpst.

Låt oss vända på bladet. Severin är död, står där, den berömda franska journalisten vars artiklar man så ofta läst. Ett citat minns man, en rad från 1923, den kritiska tiden: "de dödas aska är hetare än de levandes hjärtan". Här står någonting om henne man inte visste. Hon vigde sin penna åt Sacco och Vanzetti sak i det sista så som hon kämpade för Dreyfus, för fred, för kvinnorösträtt.

Vintergatans strålar träffa jorden så starka att de tränga igenom en centimetertjock plåtebehållare ned-sänkt 231 meter under Bodensjöns vatten, det är den sista nyheten från de kosmiska experimentens värld.

På den tekniska sidan diskuteras möjligheten att tillgodose hela Tysklands elektricitetsbehov genom överföring av kraft från Sveriges, Norges och schweiziska vattenfall. Det anses ännu icke betala sig.

Hoovers hand har rört om dödvatten vid avrättningskonferensen i Genève.

Här får lov att bli nedrustning till sjös och lands, inte bara rustningsbegränsning. Europa nu rådlöst över reparationsfrågan, får godhetsfullt börja dra in på den militära staten.

Kampen om milliarderna pågår i Paris. Den är inmängd med underhandlarnas passioner, årelångt stat får rätt att behålla prestige.

Mycket mer står där i tidningen, men detta är ungefär det som berör denna läsare, uppör, väcker associationer, bekräftar eller förvirrar tidigare föreställningar.

Odetis hjul vänder sig: Rosa Luxemburgs mördare och hjälparen av dessa mördare få göra rätt för sig. Det kosmiska sammanhanget skymtar i historien om Vintergatans strålar, det europeiska i diskussionen om möjligheten att sammanknyta fem länder i ett elektriskt nät. Den konsekventa mänskliga linjen uppenbaras i Severins historia. Förhången dras från två världsscener, den i Genève och den i Paris, och man ser en liten glimt av makternas spel mot varann.

Det är nästan allt för mycket för attsmältas och förstås på en gång. Här ligger kanske förklaringen till att folk läser böcker. Bockerna ska vara de sju dollar man får ur ett ton guldmalm. De skola vara tydning av vad som sker under det dagens liv, som är oss för nära, för brokigt, för motsägande för att vi skola kunna bedöma det.

Här är alltså en tes, förande dikten uppifrån en gammal tens men låt oss prova, den med detsamma på nytt. Till böger på samma skrivbord ligger en hög klipp angående Tysklands brotning med Frankrike i Paris, Genève, Rhenlandet. Till

vänster ett berömt drama: *Siegfried* av Jean Giraudoux, som kommit mig något sent men dock tillhanda efter det det gjort en flyktig visitt på svensk scen.

Ger nu Giraudoux en diktares tydning av Dödsdömskapet mellan Tyskland och Frankrike? Ska jag få en förklaring över alla mina klipp till höger?

Giraudoux arbetar med följande uppslag: en fransk skriftställare Jacques Forrester, särad i krigets början, drabbas av minnesförlust. Han upptas av en ung tyska, läres upp i tillvaron på nytt som ett barn och blir på sju år en tysk över alla tyskar. Han fullbordar Tysklands enhet, ger det en ny författning, räddar det ur de första efterkrigs-årens kaos. Men den ökande är fransman till börden och det är fransmannens logik, klara förnuft och osentimentala vilja som sätter sig igenom mot allt det blöta, flytande, översvinnliga, kaotiska i nederlagets Tyskland. Han har i sitt nya liv fått Tyskland som operationsfält för sitt franska geni. Men han har också påtvungits tyska vanor, tyska miljö, tyska kläder, en tysk fysik. Hans franska själ är därför djupast inne fylld av olust, trots framgång, trots Wagners musik och 60 miljoner människors kärlek.

Under händelsernas hetaste virvar, under kontrarevolution och författningsskamp dyker det förlutna upp i gestalt av den kvinna som hans forna, glömda jag älskat.

Han känner henne icke, men hon talar om för honom att han är fransman, att han skrivit artiklar för l'Action Francaise, brukat ta sin aperitif på café Cluny och samma och vakna med henne. Och då lämnar han allt och följer henne välsoll till det fröflutna, som han gömt och en framtid hon skall uppenbara för honom.

Problemet är alltså detta: kan en man vara på en gång tysk och fransk, finnes en syntes mellan så väsensklida själar?

Ja, säger författaren. Jacques Siegfried lägger icke av Tyskland, när han går tillbaka. I hans själ skola båda ländernas väsen förenas.

Detta låter författaren vara Siegfrieds programförklaring vid passerandet av gränsen. Men tyvärr hänger den icke ihop med dramats anda för övrigt och med författarens sätt att se. Han har icke den plattform från vilken han kan överblicka problemet på ett annat sätt än pressen och pressens läsare, som se och kommentera vad som sker ur ögonblickets närsyniga ständpunkt. Giraudoux säger ungefär detsamma om Tyskland som bildade och verserade fransmän brukade säga tre, fyra år efter kriget, d. v. s. under den tid som dramat spelar. Han säger det charmant, kvickt, glänsande, men håller sig vid detta genomsnitt.

Tyskarna är begåvade men lite löjliga, ja mycket löjliga, smaklösa, naiva, ibland alltför ädmjuka, ibland alltför högmödiga. De äro farliga, de äro opålitliga, på grund av sin påverkarhet, sin brist på fasta normer och moral. Men de äro musikaliska, de äro känslösa, de ha

Nervösa och mycket känsliga personer hava i Instanmie ett värdefullt, snabbt verkande och ofarligt nervmedel, som kan intagas när som helst — även utan vatten. Säljes på apotek.

Justitieministern i Danmarks nya regering

C. TH. ZAHLE

talare

i Godtemplarlokalen i Nyköping

Söndagen den 12 maj 1929 kl. 18,30

om

Radikal dansk politik

Södermanlands Länsförbund av Frisinnade Kvinnors Riksförbund

Allmänheten inbjudes.

Inträde 35 öre.

haft genier. Goethe var tysk likväl som Bernardi. Bästa lösningen på Tysklands problem vore om det återvände till tiden före Bismarck, till det Tyskland som var en lös federation av 30 små stater och politiskt ofarligt, men kulturellt högtstående.

Allt detta är utlagt med sann fransk elegans men med typisk elakhet och beskyddande vänlighet. Han böjer sig knappast heller över den franska själutlärkligheten, han ser den, men beklagar den inte.

Dramat är också redan föräldrat såsom dagens äskitel bli. Den typiskt tyska miljö som det skojas så blodigt med, är icke mera typisk. Det bostadstekniskt ledande Tyskland går brutalt och hänsynslöst in för funktionalismen. Det sopar bort alla små husmödrars tänkespråk och herrarnas askkoppar som föreställa Wotan, Valkyrian och en björn. Det är bara ett tecken på förändringen. Tyskland är i dag har naturligtvis många ansikten, men det som är vänt mot framtiden är sammanbitet, torrt och brutalt. Tyskland har av nöden tvingats att kasta bort en massa

tross, att rationalisera sina arbetsmetoder, att försäkra sina livslysn. Låt vara att detta också är ett belägg på dess plasticitet, det är också ett belägg på dess livsvilja, dess vitalitet.

Siegfried var en förtjusande läring. Men den tog mig icke upp på något högt berg. Förresten återgår jag till mina tidningar, väntande alltjämt svaret på min fråga. Väntande fortfarande på det diktardöret som ska befria mig från mina frågor och mina fördomar och förklara för mig vid vad jag ser och gemig en blick in i den bladisiga framtiden.

Mötesplatsen

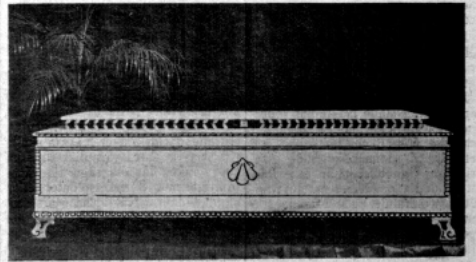
Stockholmsförbundet an F. K. R. hade torsdagen den 25 april möte i International Klubbens lokaler i Stockholm. Sedan mötet öppnats av ordf. Dr. Ada Nilsson, vilken till de inbjudna utomstående tjänst gav en liten redovisning för F. K. R. s. varande ställning inlades kvällens diskussion av fröken Elisabeth Tamm, med ett anförande om Politiska vägar, av i stort sett samma innehåll som det i förra numret av Tillevarv återgiva, av fröken Tamm i Göteborg hållna föredrag.

Det livligt uppskattade inledninganförandet följdes av en långvarig och intresserad diskussion, i vilken bl. a. uttrydde sig kyrkoherde Sam. Thysel, rektor K. Petander, fröken Ingeborg Wallin, rektor Honorine Horemelin, dr. Gertrid Söderberg, kandidat Tom Söderberg, dr. Andrea Svedberg. Efter mötets slut fortsatte diskussionen under ledningens till bortåt midnatt.

Föreningen Frisinnade kvinnor i Göteborg höll 23/4 årsmöte på Göteborgs Idem. (den del av Göteborgsföreningen som utträtt ur Riksförbundet. Red.) Till ordförande utsågs fru Bertha Burman-Andersson, till v. ordförande fru Olivia Olsson-Wessman, till sekreterare fröken Kerstin Ericson samt till övriga ledamöter fru Maria de Maré-Mannheimer, fröken Anna von, fru Ruth Benzow och fröken Nanny Lindström. I stadgnings förtroget en del ändringar, bl. a. beslöts en sänkning av årsavgiften till 2 kr.

Kvällens diskussionsämne var församlingens för gamla och fru Burman-Andersson inlände med ett kortare föredrag. Hon uttryckte sig särskilt vid församlingens hemmen i Stockholm. Grundtanke är, som bekant, att bereda i resp. församlingar boende äldre personer praxistid inredda och varma bostäder till rimligt hyrespris. Tal uttryckte den förhoppningen, att uträpan för Göteborgs vidkommande snart skulle kunna ordnas. Efter föredraget, som mötets med stort bifall, följde en livlig diskussion. Mötet uppgjog åt fru Burman-Andersson att arbeta vidare på frågans lösning.

Divinia-sarkofager en ny kistmodell

Vår tid är reformernas tid. Inom begravningsväsendet finns ett område, som litet var kanske tycks obemärkt, nämligen vid, men som i flera avseenden bör efterbilda till det som är det yttersta materialet: kistorna.

En stockholmsfirma, Divinia-Hallen, Biblioteksgatan 30, som driver begravningsväsendet i vanlig mening, och därför arbetar även med äldre modeller, har tagit till sin uppgift att utveckla modeller i kistor, som bättre tillgodose kulturmänniskans krav på

skönhet och värdighet i föreläggning. Dessa Divinia-kistor skilja sig från äldre typens kistor först och främst därigenom, att kroppens form icke markerats. Karaktären av "föreläggning" har på så sätt eliminerats. Den enkla, raka linjen är genomgående för dessa nya modeller, som skildras till en fullt tillräcklig prägning. Divinia-kistornas vilka förformas i ett horisontellt avvägda proportioner och tilltalande utseende i övrigt, ägnade att lyfta sinnet.

12½
öre pr lit.

c:a 1/5-del

av det som betalas för övriga förnämliga bordsvatten kostar

LITHINÉS

du Dr. Gustin.

Välsmakande, hälsosamt, lätt kolsyrat.

Rekommenderas av läkare vid urinsyradialtes.

På alla apotek i 12-literspaket à 1.50.

MAN VILL EJ MEN MÅSTE

Vad som händer i Paris och Genève

Nedrustningskommissionen i Genève och krigsskuldkommissionen i Paris ha fortsatt sina överläggningar.

Meddelandena från Genève tyda på att man nu äntligen börjar se fram mot den allmänna avrustningskonferensen som en förestående verklighet. De beslut som nu fattas gälla vad man skall föreslå eller icke föreslå för den allmänna konferensen.

Det återstår nu en knapp månad till engelska valen. Alltså pågär sista utskottsbehandlingen av nedrustningsfrågan. Man antar att kommissionen kommer att ajournera före valkampanjen och fortsätta sedan valen är över.

Första dagarna satt kommissionen nedjunkten i svårigheterna dy. Ryssland och Tyskland kommo med radikala förslag, som konferensen icke kunde tänka på att göra till sina. Karaktäristiskt för Amerikas maktställning är, hur amorulund dess förslag togs upp. På Hoovers initiativ drog den amerikanske representanten Gibson upp frågan om sjövapnets nedrustning inför konferensen. En fråga som den de par sist år ingen icke fått syna med. Han sade ifrån att Förenta staterna äro intresserade av en verklig nedsättning av sjövapnet, inte bara av att hejda en ytterligare ökning. Hans tal anvisade en väg att komma förbi den svårighet som flötkonferensen mellan U. S. A., England och Japan strandade på år 1927. Då var det så att alla höll på att formeln 5-5-3 i Englands, Amerikas och Japans styrkeförhållande härnackat skulle tillämpas på all afartygsterp. Detta hotade leda till att Amerika måste nybygga i kategorien små, snabba kryssare om England höll på att antal större än det Amerika redan ägde o. s. v. Nu anvisade Gibson en väg enligt vilken makternas specialintressen i olika fartygstyper kunde tillgodoses, samtidigt med att en minskning föregötes av det sammanräknade tonnage. Särskilt anmärkningsvärd var den bestämda viljan till att som konsekvens av Kelloggspakten åstadkomma en nedrustning. Hoover är väl inte för icke väkare om än en förvärdlig sådan. Och minnet av de tolvusen av kvinnor ordnade fredsmöten som hjälpte igenom Kelloggspakten ratifikation i amerikanska kongressen har väl heller inte aldeles förblunkat.

Amerikas lead på denna punkt var så avgörande, att lord Cushendun steg upp och meddelade Englands villighet att på nytt ta upp med frågan om sjönedrustning efter nya linjer. Dessutom deklarerade han sin regerings allmänna vilja till nedrustning.

Behandlingen av nedrustningen till lands tog knappast det intryck av denna upprekning som man kunna hoppas.

Den bestämdhet är påfallande, varmed de ledande makternas representanter värja sig mot att allvarigt behandla frågan om luftkriget och det därmed sammanhängande giftkriget. Ögonblicket är icke inne att behandla problemet om luftvapnets avskaffande, sade Förenta staternas representant vid behandlingen av Tysklands förslag att förbjuda all bombkastning från luften.

— Etersom vi ha undertecknat Kelloggspakten som förbudjer krig.

CLARTÉ

Tidskrift för socialistisk kultur
Redaktion: förf. Bertil Almqvist, fil. kand.
Leif Björk, fil. stud. Mauritz Konow, fil.
Karin Boye, amanuensis Alf Johansson.
Utkommet med 12 nummer per år. — Pre-
numerationsavg. för helt år kr. 4, för halv-
år 1.80. Lösnummer 25 öre.
Adress: Clarté, Box 443, Stock-
holm. Postgironummer 2873.

kunna vi ej diskutera krigets art, sade den polske representanten.

— Nå, i så fall finnes ju intet hinder att anta det första ryska förslaget om allmän avrustning, svarar Litvinov.

— Förslaget ligger utanför kommissionens befogenhet, säger lord Cushendun och så vidare hela raden. Endast Tysklands, Sveriges, Hollands, Kinas och Rysslands representanter hålla på förbud.

Debatten om det med luftvapnet så nära förbundna kemiska och bakteriologiska vapnet fick ett underbart förlöp. Dessa debatter äro en verklig skola i advokatyrt. De knep i ordvringning som icke praktiserats utan dessa sex konferenser äro icke värda att man lär sig dem.

Fransmännen hade förmödligen med tanke på Tyskland, vars kemiska förberedelser det fruktat, tillställt kommissionen ett förslag som behörde förbud även mot förberedelser till kemiskt krig. Detta förslag togo de tillbakas vid överläggningens början.

Kommissionens flertal ville heller icke veta av ett förbud mot förberedelser. Alltså: krig över huvud är bortelimerat mellan undertecknarna av Kelloggspakten. Förbud mot de kemiska vapnets användning skall träda i kraft, när alla stater ratificerat detsamma. Men förbud om att lagra kemiska stridsmedel, d. v. s. giftiga gaser, mot att bygga luftfartyg åt dem och att öva manskap i deras bruk vill man ej diskutera.

Det behövs väl inte sägas särskilt ifrån, sade somliga. Medan dock alla veta att förberedelserna bedrivs under den förutsättning att grannen icke kommer att hålla vare sig Kelloggspakten eller förbudet mot giftgaser.

När man kom till debatten över kommissionens förslag om nedrustning till lands blev meningarna synbara av det engelska underhandlingsmedgivandet till Frankrike rörande de äldre årsklasserna, detta som i höstas var ett sådant liv om i världspressen. När det nu blev tal om de äldre årsklasserna, visade det sig att England ställde sig på Frankrikes ståndpunkt: dessa behöva ej medräknas, de stå utanför varje diskussion om avrustning. Detta medgivande gjorde England mot sin principiella övertygelse för att genom ett medgivande överbuvad få diskussionen igång och komma någon vart. På samma sida ställde sig Amerikas representant och angav samma skäl.

Tyskland sade: vi som yrka på utövandet av den allmänna värnplikten (vilken ju Tyskland tvingats att avstå från) vi vilja också göra medgivanden. Vi, alltså i detta sammanhang Tysklands, Kinas och Rysslands representanter, gå med på kommissionens förslag att värnpliktsstaterna behålla värnplikten. Men vi anse att de äldre årsklasserna bör räknas med i avrustningen. Dock vilja vi föreslå, att de få lägre poäng vid räkningen av ett lands stridskraft. (Detta skulle väl betyda att värnpliktsstaterna fingo räkna låt oss säga tio värnpliktige mot 8 yrkesoldater eller något sådant. När vi ha gjort dessa medgivanden, gör då ni nu era medgivanden ner till vår punkt. Men de andra talade inte om medgivanden annat än åt Frankrike i motsatt riktning, i antinredrustningsriktning.

De verkliga skivorna bakom de under debaternas gåva får man antagligen aldrig veta. Den enda gruppen vet inbördes vad de dess medlemmar skola säga och ordna sina skäl därå. Det är endast faktum att här finnas två grupper, vilka troligen icke konferera på förhand som gör att oväntade situationer komma upp. Vid repliken kommer stundom då att sägas något överlagt upprigtigt, eller som i sin barocka formu-

Elfrida Andréés messa

Onsdagen den 24 april uppfördes Elfrida Andréés messa vid en minneskonsert i Göteborgs domkyrka. Konserten mottogs med stort intresse från publikens sida, inte en plats stod tom i kyrkan. Ur den intressanta skildring av massans historia som konstform samt den mot denna bakgrund utförda redogörelse för Elfrida Andréés ståtliga verk, vilken vikarierande domkyrkoorganisten B. Anrep-Nordin givit i Göteborgsposten, återge vi här nedan några utdrag.

Kyrkomusikens historia är nästan en av de äldsta konstformerna. Redan den entänniga, gregoriska massan, sådan den tagt form redan under femhundratalet, är ett fullgånget konstverk: Tonerna här fram bestämningen i Kyrie (Herre förbarma Dig), de eviga julen från angeltalsmensens fröjdliga budskap i Gloria (Åra vare Gud), de följa också i detalj de olika momenten i Credo (troskännelsen), de uppmaningen den lovande Sanctus (Helig), som Jesaja hörs serafim sjunga, och de forma sig så till en beledsagning till undret, som utgjorde gudstjänstens höjdpunkt, nattvardsvornas förvandling, i slagen om Lammet (Agnus Dei). Undret och den åttunnia naden väcka tacksamhet, som klinga i Benedictus (Välsägning) och Ocumna

I den mån som musiken förändrat uttrycksätt, har detta också inverkat på utformningen av massans musik. Teosofiska halvtiffrån tidigaste medeltid gärna tagit under sina händer de texter som finnas i massan. De ha till i början med utgångspunkt från de uråldriga gregoriska melodierna — skapat tonsättningar, som kyrkans styrelsen med tacksamt godvillat stå i god tjänsten. I den mån som tonsättarna

lering blir lika upplysande som uppriktighet. Att lämna den övade låsta värnpliktsarmen utanför diskussionen om avrustning, måste givetvis örhört försvära problemet, men så står det i alla fall nu.

Skadeståndskonferensen får karaktär av slätningen mellan vad man vill och vad man måste. Ingendera sidan vill pruta på sina fördringar eller sina anspråk, för det ena. Men man måste finna en lösning, det är det andra. Därav de upprepadt försöket att nå en lösning trots alla omöjligheter. "Om vi inte komma överens om 58 års betalningar och inte kan stanna vid Tysklands 37, så låts oss ta 47 då i Herrans namn. Går inte det, låt oss göra en överenskommelse för 15 år, för 10 år, Om vi tyskar pressa upp vårt högsta anbud i jämnhöjd med fördringsgångs siffror för första lägsta betalningarna, så kan ni andra väl avstå den progressiva ökningen o. s. v. Åtminstone låter pressdiskussionen på det viset.

Må de som påstå att ett land utan krigsberedskap är fullkomligt värnpliktigt svara på frågan varför inte de stora välstuderade fördringsgångarna kunna ta Tyskland i kragen och tvinga fram ett löfte att betala även de 13 milliarderna, som utgåra skillnaden i fordran och anbud. De kunde ju rycka upp mot gränsen, de kunde blockera, de kunde göra en liten luftövning öfver Berlin. Vartill gagna dem deras rustningar? Kanse Förenta staternas president har rätt i sin mening att starka rustningar äro en kvarleva från en förgånngen tid?

avslagade sig från de rent kyrkliga tonfallen och när deras verk begynte växa i omfattning så, att de språnge den gudstjänstliga ramen, blev kyrkan mer betänksam att bruka den sålunda erbjudna gåvan.

Så se vi, hur den tidigaste och primitivaste flerstämigheten ställer sig i massmusikens tjänst. Tonsättaren blir en motsvarighet till de modellära arkitekter, som reste sina kuppelkolonner i himmelns sky och spände därpå, högresta valvstrålar mellan dem. Så blev den senare medeltidens tonsättning en fullkomning i teknisk och den blomstrade rikast i Nederländerna, varför man sammanförd alla dess utövare i den gemensamma benämningen "nederländsk skola". De domiera Europa under ett tvänne sekel och deras verk så sin höjdpunkt i Palestrinas geniala polyfoni.

Renässansens bryter in. Tonkonsten söker på vokalt område nya stämningssfärer. Musikdramat gör sitt segertåg, men vid dess sida går systemen i vikt klådnad, oratoriet.

Barocken ingår och av dess anda är Bachs stora h-mollmassa inspirerad. Det är ett praktverk, av dimensioner som göra det omöjligt för kultusmusik, men i gengäld med en innerlighet i stämningen, en skäldförelse i sin minsta detalj, som förleder en outtröttligt fämsat, en mäktigt kärlek till uppgiften.

Av det utgående sjuttonhundratalet vänder man sig till det förflutna. Det är ett monument för alla tider över vad den tidiga romantiken förmådde utvinna ur de uråldriga texternas, så också Schubert, bland vars många massor Ess-durmassan intager höjdpunkten.

Uppfattningen av Elfrida Andréés Svenska messa blir, synes mig, en annan och får liksom djupare perspektiv, när man ser den som ättling i sen tid av en lång och lyfande tradition.

En sådan synpunkt på verket medför också, att man då kan rätt värdera dess trohet mot gammal god hävd på massans område. Den rejär sig i uppställningens stora schematiska, att den är vedertagna, den träder också fram i flera av de uråldriga melodierna, som här blivit upptagna och konstnärligt bearbetade.

Men Elfrida Andréé har icke syftat till att arkaisera. Och därför blir det, som i massan strömmar åhöraren till mötes en förkunnelse som — givetvis omösvet — utgår från, att orden, när de ge upphov till en tonsättning, måste framträda i den drakt som då är bruklig. Och denna musik hävdar med all styrka, genom innerligheten i ingivelsen, att den med sina toner vill tjäna ett upphöjdt ändamål. Därigenom få dessa uttrycksmedel, ord ett liv, märkt och buret av den tid och av den personlighet, från vilka de stamma.

Och Elfrida Andréé har icke sparat på uttrycksmedel, ej heller tvekat i att sitta verk sätta alla krafter i rörelse. Hon vill fylla kyrkorummets helt upp till valven med toner. Därför samlas vuxna i en blandad kör, barn i två olika grupper, orkestern spelar, orgeln borrar. Det är ett musicerande från alla håll, en allas erövrade samverkan att åvägbringa en monumental helhet av toner, oväxlande med att enskilda grupper utträda i ensemblen för att frambräa sitt speciella parti, fullända sin uppgift.

Massan följer i sin uppställning den tju-

Aderbräckstrumpor

prima engelska, i flera kvaliteter o. färger, i alla längder o. storlekar. Egen direkt import, stora omkostningar. Även i parer. Begär Admanssons Rådgivare med måttfullhet o. prisuppgifter. Tel. 126 76 — 126 78.

**Aktiebolaget
Nils Adamssons Sjukvårdsfår**
Jakobsgatan 22, Stockholm 1.

Prenumerera
på TIDEVARVET för år 1929.
Pris 6 kr. pr år.

ZAHLE

Forts. fr. sid. 1.
Zahles sjukdom måste dessa möten uppskjutas. Sedan dess ha stora politiska händelser ägt rum i Danmark. Folketinget har upplösts och Danmark gått till val särskilt på avrustningsfrågan, vars anhängare segrat. Socialdemokrater och Radikala Venstre har tillställt tre bemärkta ministerposter. Då vi bringa Danmark vår hyllning och lyckönskan för en sådan utgång av valen, hoppas vi, att detta icke skall bli utan påföljd även för Sverige.

Det är nu Justitieminister Zahle, som Södermanland den 12 maj får äran och glädjen att hälsa välkommen. då han, trots sin krävande politiska ställning, lovat komma till Nyköping för att tala om radikala danska politik.

erska högmannas schema. Därvid förder den genom flera detaljer att Elfrida Andréé icke avsett att skapa en konsertmassa. Hon har syftat högre. Hon har velat åvaga breiten av idealiserad gudstjänst, helt igenom baren av toner, fri från det talade ordets torra klång. Massan är ett försök att höja gudstjänsten till ett nytt plan, över och bortom det vanliga, på vilken den annars avspelas. Säkerligen har det föresvävat henne, att hon ville skapa en festgudstjänst frid av en idealiserad församling, med öron och hjärtan öppna för hennes starkt personliga och föridade förkunnelse.

Redan förspelt ger stöd åt en dylik tolkning av verket, då dess stiliserade klöckklanger kalla till samling och stillhet. När dessa bystam tyggen en kör av älroster vill altaret "Vid de älvar i Babylon" till ackompanjemang av harpa. Därefter vidtag "Herrens Åra vare Gud", som synes kämpa med Kyrmötivet. Den Jussa klänge i Gloria vinner nu full kraft och bäres fram av damkör. Därefter vidtag det stora stagna Laudamus (Vi prisar dig), vari alla krafter medverka. Följer så en hälsning (Herren vare med Eder) och kollektion (Ps 118). Efter en rytmisk koral följer en större polyfon tonsättning, "Var glad min själ". Så utföres som mellanspel andan ur Elfrida Andréés orgelsymfoni h-moll, som leder över till massans senare del, Helig, för bassolo. Detta åtföljes av Agnus Dei (O Guds Lamm) för femstämig damkör. Därefter vidtag som beledsagning till en tänkt nattvardsutdelning ett "Stilla mellanspel" för stråkoerster, varefter massan avslutas med ett bassolo, "Herre, ditt ord", samt en slutkör av imponerande klängeverking. "Ack, när tempelängeln stiger".

Det är ett faktum
att vegetarisk diet, många gånger, kraftigt kan bidraga till att häva svåra kroniska och akuta sjukdomar; men,

Det är en allmän villfarelse
att tro att vegetariskt levnadsätt endast kan rekommenderas till sjuka och svaga.

Många personer i sin bästa ålder

visas ofta älderdomsymtom, hemfalla åt kroppslen, samt förlora sitt ungdomligt utseende i förtid på grund av olämplig diet.

Vegetarisk kost
motverkar kroppslen och underlättar arbetet för muskel och njurar och övriga inre organ, vilket i sin ordning medverkar till:

Kroppslig spänstighet.
Börja successivt att intaga vegetariska måltider, låt erfarenheten vara vägledande, så småningom skall Ni finna att Ni upplå.

Högre andlig vigör
och får en ljusare livsyn. Med andra ord Ni förlorar lusten att återgå till den tunga köttdietens, som spelar i Eder nervsystem och skaffar Eder kropp olämpligt arbete. Sens motor, bestå:

Vegetariska Restauranter
Drottningstaden 82, 4 trappor, hiss. 7 tilläggs kökt vegetarisk kost. Riksdag 5 söndagar Déjeuner à kr. 1:75 med samkl. 1,30—4.

Lokal för sammanträden uthyres ev. i försäring med servering av teupper etc.